

Beste lezer,

Rond het begin van het nieuwe seizoen gebeurt er veel in onze studiekringomgeving. Nadat het aantal kringen na de coronapandemie tot onder de honderd was gedaald, staat de teller nu op 150. Het ziet ernaar uit dat het daar niet bij zal blijven.

In het voorjaar is het Platform in gesprek gegaan met de kringen over de toekomst van Studiekringen50plus aan de hand van een brief die het Platform in februari heeft verstuurd. Mede op basis van de reacties heeft Platform nu de koers voor de komende tijd uitgezet. Zie een korte samenvatting hieronder en een uitgebreide uiteenzetting aan het einde van deze nieuwsbrief. Verder:

- Beschouwing over studiekringpionier Hedy d'Ancona
- Actualiteit in studiekring: Trump
- Nieuw in Platformbestuur (2x)
- Cor Snijders
- Betrouwbare Bronnen

Maar eerst een foto van de kring in Heerde. Midden in de zomer troffen de deelnemers elkaar op het terras van restaurant De Postkamer. Om de zomerstop te breken? Nee zegt Therese Lehr, coördinator van de 25-jarige studiekring. “We gaan in de zomer gewoon door, er stopt dan al zo veel.”

Dit was dus een reguliere midzomerse kringbijeenkomst, maar die zijn wel anders dan in de rest van het jaar. Noem het *studiekring light*. Therese: “Voor de pauze nemen we de actualiteit door en wisselen we persoonlijke ervaringen uit. Daarna snijden we een thema aan, maar dat wordt in de zomer niet door één van ons ingeleid, maar alle deelnemers bereiden zich voor op het onderwerp van de dag. Zomers dus wat vrijblijvender. In vorige zomers hebben we ook haiku’s gemaakt en werden gedichten voorgelezen.”

Rond de Kerst zijn er geen kringbijeenkomsten, maar daaraan voorafgaand komen de deelnemers wel bij elkaar voor een kerstborrel.

Meer dan helft van kringen heeft meegedacht

Resultaten beraad over toekomst Studiekringen50Plus

De toekomst van Studiekringen50plus is afgelopen voorjaar onderwerp van gesprek geweest. De aftrap was een brief die het Platform in februari aan de kringen stuurde waarin werd aangegeven dat de organisatie op een kruispunt staat. Van de (toen nog) 128 kringen hebben 87 een schriftelijke reactie gegeven. En in vijf regionale bijeenkomsten vertegenwoordigden 44 deelnemers 32 kringen. Het Platform is trots op deze aantallen.

In augustus ontvingen de kringen opnieuw een brief van het Platform, nu met de conclusies die zijn getrokken en besluiten die zijn genomen. De brief geven we elders in deze nieuwsbrief weer, hieronder puntsgewijs een samenvatting.

- De inspanningen van de bibliotheken en het Platform liggen in elkaars verlengde en zijn niet concurrerend; het Platform is eigenaar en drager van het concept studiekringen, een nadrukkelijke wens van de bibliotheken
  - De kringen zijn autonoom, het Platform (niet centralistisch en bureaucratisch) blijft op afstand maar is indien gewenst behulpzaam
  - Het Platform heeft een sleutelrol in de startfase van nieuwe kringen
  - Het staat niet vast dat de februaribrief genoemde (parttime) beroepskracht er komt; zo ja, dan komt die niet in dienst van het Platform, maar van de bibliotheken vanuit de wens om het concept Studiekringen kwalitatief en kwantitatief uit te breiden
  - De reacties op het voorstel om een financiële bijdrage van kringdeelnemers te vragen zijn zeer uiteenlopend; gekozen wordt voor een vrijwillige bijdrage van € 10 per jaar
  - De wens om er kringen bij te krijgen wordt breed gedeeld en er is bereidheid in bestaande kringen om mee te werken aan (zwaan kleef aan) oprichting van nieuwe kringen in de regio; daarvoor proberen we regioteams op te zetten
  - In de drie noordelijke provincies is het aantal kringen dun gezaaid, provinciale bibliotheekorganisaties en Platform gaan samen met de bestaande noordelijke kringen in een werkgroep aan de slag om Studiekringen50plus onder de aandacht te brengen van potentiële deelnemers
  - Website en nieuwsbrief worden toegankelijker en informatiever; PR krijgt meer aandacht
-

Hedy d'Ancona

Ode aan vrouw die studiekringen naar Nederland bracht

door Marjolein Copier (Studiekring Egmond)

Een van mijn presentaties in mijn studiekring ging over de vrouw die mij vanaf de jaren zestig tot en met nu zeer geïnspireerd heeft om bijna altijd een actieve rol te spelen in het leven en in het maatschappelijke en politieke debat. Het is ook de vrouw die het initiatief heeft genomen om studiekringen voor vijftigplussers in Nederland te introduceren.

Hieronder een samenvatting, waarbij ik wegblijf van haar persoonlijk leven, dat net zo turbulent en gevuld was als haar rol in de maatschappij. Zoals ze zelf schreef: mijn werk was niet mijn leven. Haar gezin, kinderen, liefdes en haar vrienden en vriendinnen, ze kregen allemaal aandacht en warmte.

Ik zag en hoorde Hedy d'Ancona voor het eerst in levenden lijve bij een één of andere *teach-in* in Goes, in of rond 1966. Ik was leerling-journalist van de provinciale krant PZC en verzorgde naast de verslaggeving over eerste palen, branden, raadsvergaderingen en lintjesknipperij de wekelijkse vrouwenpagina. Die was tot dan toe braaf gevuld met verslagen van activiteiten van onder andere plattelandsvrouwen en [Sor-Optimisten](#) en heel veel modenieuws.

Maar ik wilde schrijven over bijzondere vrouwen in Zeeland, over de opkomende strijd voor vrouwenrechten, over de strijd om abortus uit het strafrecht te krijgen. En zo kwam ik al snel terecht bij Annie M.G. Schmidt, heel beroemd van *Pension Hommeles* en de *Familie Doorsnee* op de radio én bij de toen vrij onbekende politica Irene Vorrink. Zij wees mij op Hedy.

Recht uit het hart

Vanaf dat moment volgde ik haar in de publiciteit, bij acties van onder andere Dolle Mina en Rooie Vrouwen. Ik las vanaf het begin het feministische tijdschrift *Opzij* waarvan Hedy d'Ancona medeoprichter was. En nog steeds spreekt ze

vurig en recht uit het hart bij belangrijke openbare bijeenkomsten en grote kwesties als Gaza. Tegenover de stormen uit rechts-extremistische hoek staat ze steeds weer paraat: een frêle, hartstochtelijke vrouw die ons toeroept: blijf wakker, laat je horen, je stem doet ertoe.

Twee vrouwen die Hedy in haar jonge jaren inspireerden en vormden waren Parool-journalist Wim Hora Adema en Joke Kool-Smit. Hedy en Joke schreven samen de baanbrekende publicatie *Het onbehagen van de vrouw*. Het werden haar strijdmakers en samen richtten zij met andere 'wakkere vrouwen' in 1968 de actiegroep Man Vrouw Maatschappij op. Het was het begin van de tweede feministische golf die zichtbaar maakte hoe vrouwen vanaf hun geboorte geconditioneerd waren tot een ondergeschikte rol in het leven. Dolle Mina deed dat vanaf 1970 met opzienbarende acties. De achterstand op mannen werd ontmaskerd als onrecht en luid klonk de roep om een inhaalslag. Het feminisme kreeg een gezicht met strijdbare vrouwen als leiders en opiniemakers. Hedy d'Ancona liet zien dat politiek te belangrijk is om alleen aan mannen over te laten (citaat: Els Borst).

Nieuwe vormen van onderwijs

Het was de tijd van de bezetting van de Bloemenhovekliniek, nieuwe abortuswetgeving, de start van de Emancipatieraad, de verschijning van het boek *De schaamte voorbij* van Anja Meulenbelt in 1976, de oprichting van vrouwenpraatgroepen en van nieuwe vormen van onderwijs: Marie, wordt wijzer, VOS-cursussen en moedermavo's. Samen met Liesbeth den Uyl organiseerde Hedy in 1981 een grote stille protestmars ter ondersteuning van de Dwaze Moeders in Argentinië. Ook kerkelijke organisaties deden mee, duizenden vrouwen met witte hoofddoekjes betuigden solidariteit.

Al tijdens haar studie Sociale Geografie was Hedy actief lid van de PvdA en verbonden aan de VARA. Dat bleef ze toen ze ging werken als wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de UvA. In 1974 werd ze Eerste Kamerlid, in 1981 staatssecretaris van Sociale Zaken en vanaf 1984 lid van het Europees Parlement. Na een periode als minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (89 –'94) zat ze weer vijf jaar in het Europees Parlement. Haar ervaringen leidden daarna nog zo'n 25 jaar tot voorzitterschappen van een tiental maatschappelijke organisaties en hield ze lezingen en vlammeende toespraken. Uit het hoofd!

Nu als tachtiger maakt ze met haar dochter tweewekelijks de podcast *Vrolijk Voorwaarts*.

Beeld: Trouw, Martijn van de Griendt

Laagdrempelig en zelfsturend

In 1984, in haar eerste periode in het Europees Parlement, bezocht ze Denemarken waar ze kennismaakte met het fenomeen *Studiekredse*. Een initiatief dat mensen na hun arbeidzame leven helpt te blijven functioneren als betrokken burgers door het aanbieden van een laagdrempelige

buurtvoorzieningen die zij zelfsturend vorm konden geven. Doel was tweeledig: maatschappelijke betrokkenheid en ontmoetingen van mensen met levenservaring in hun eigen omgeving creëren en bij de tijd te blijven en nieuwe kennis op te doen door zelfstudie en onderlinge gedachtewisselingen.

Hedy en haar stafleden waren enthousiast en zij openden het gesprek met relaties in Gelderland en de provinciale bibliotheekorganisatie daar. En zo ontstond in vrij informele sfeer met een bescheiden startsubsidie een experiment in Velp: de eerste Studiekring 50plus was geboren.

Meer over Hedy d'Ancona

Voor wie meer wil lezen over leven, werk en relaties van Hedy d'Ancona: in 2012 schreef politicoloog-journalist Leonoor Meijer een [biografie](#) over de voormalige politica.

Hedy d'Ancona zelf schreef veel artikelen en lezingen. Haar eigen boek *Het persoonlijke is politiek* bracht ze tweemaal uit. Eerst in 2003 en een tweede licht bewerkte versie dit jaar. In 2021 en 2022 verschenen twee humoristische verkenningen van de eigen senioriteit, *Vrolijk verval* en *Kouwe kermis*.

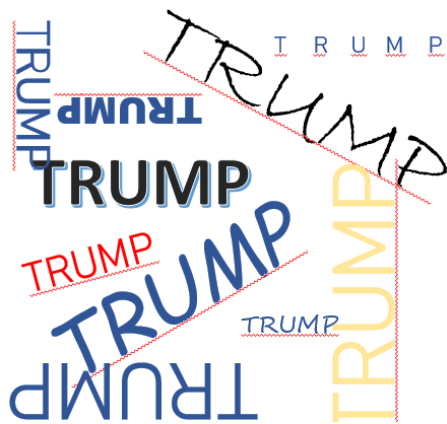

Actualiteit in studiekring

Te veel en te vaak Trump?

door Marco van de Plasse

We leven al een poosje in het Trump-tijdperk. En als Trump ons niet bedriegt, duurt dat nog wel even. En als ie het wel doet nog een flink poosje langer. Er gaat geen dag meer voorbij of we worden via de media getrakteerd op narcistische oneliners, emotionele oprispingen en autocratische decreten van deze door het Amerikaanse volk gekozen president.

Maar ondanks zijn meestal op een vliegtuigtrap uitgesproken en met priemende wijsvinger begeleide schofferingen, en ondanks de op zijn eigen Truth Social geschreven 'ongekend slimme zienswijzen' - die vervolgens op allerlei platforms worden aangehaald, geanalyseerd en geduid en inmiddels ook door een keur van erkende journalisten en wetenschappers meer dan 30.000 (!) keer zijn benoemd als feitelijke onwaarheden, zo u wilt leugens - ondanks dit alles liegen krantenfoto's van deze uitgesproken machtsminnaar eigenlijk nooit.

Tweede functioneringsgesprek

En om enkele foto's kan en wil je niet heen. Zij zijn zo raak en veelzeggend. Denk aan het markante shot van de snoeiharde handdruk met de Democratische Californische gouverneur Gavin Newsom: "Who is the strongest?" Denk ook aan de impact van het beeld van dat incident op twee stoelen en een bank in de Oval Office, waar Oekraïens president Zelensky de mantel wordt uitgeveegd.

En natuurlijk die veelzeggende foto van dezelfde twee presidentiële heren tijdens de uitvaart van Paus Franciscus, bezig met een tweede functioneringsgesprek midden in het Vaticaan, ergens plompverloren gezeten op twee in een verre uithoek gevonden veel te kleine leunstoeltjes. En dan heb ik het nog niet over de befaamde rode-loper-foto in Alaska, waar volgens de grote Nobelprijs-dromer alleen maar over vrede is gesproken. Het zijn die

pakkende kranten- en tv-beelden welke je als kijker treffen. Zo'n beeld spreekt duidelijke taal zonder tegenspraak.

Foto in stilte laten rondgaan

In onze studiekring staan we elke keer stil bij de dagelijkse actualiteit. En elke keer is er wel iemand die het weer niet laten kan, ook al zouden de meesten van ons het eigenlijk niet meer willen doen: uitspraken, zienswijzen of decreten van deze Amerikaanse president aanhalen en bespreken. Het is te veel en te vaak.

Misschien moeten we daarom eens proberen deze dagelijkse portie totaal ongefundeerde en ongenueanceerde Trump story's op een andere manier te verwerken. Bijvoorbeeld door er een poosje helemaal niets meer over te zeggen en misschien alleen zo'n rake krantenfoto laten rondgaan. In de kring, in alle stilte. Misschien helpt het ons zo wel een beetje afstand te nemen van deze onnavolgbare zelf-geroemde vrede-stichter, die – in zijn eigen woorden - in de eerste zes regeringsmaanden al zeker zes oorlogen heeft opgelost. "Misschien wel zeven."

Het is maar hoe je het bekijkt. Ach, daarom dat foto-idee. Immers, één zo'n beeld zegt meer dan 30.000 uitgesproken verzinsels. Ook al zou AI ons op Trumpiaanse wijze ook best kunnen manipuleren.

Marco van de Plasse is deelnemer van Studiekring Nooit Geweten in Boxmeer

---

Nieuw in het bestuur (1)

Jan Laval: nieuwsgierigheid houdt ons jong

Als Jan Laval één eigenschap moet noemen die hem vooruit heeft geholpen is dat nieuwsgierigheid. Die bracht hem in zijn eigen woorden van gesteenten naar computers, van fotografie naar zweefvliegen en nu naar het Platform Studiekringen50plus. Sinds eind augustus zit Jan (74) in het Platformbestuur en houdt zich in het bijzonder bezig met PR en communicatie. Hieronder stelt hij zich voor.

Jan Laval: verhalen delen en verbinden

Platformbestuur. We zijn jarenlang collega's geweest, ook bij andere bedrijven waar we samen naartoe verhuisden. Ziedaar de link met Studiekringen50plus.

Autodidactisch ontwikkelen

Bij Kodak werkte ik mee aan retrievalsoftware voor microfilm, een soort Google avant la lettre. Ik kon mij autodidactisch ontwikkelen tot Europees specialist met veel plezier in reizen en in samenwerking met internationale collega's. Oplossingen bedenken, collega's trainen, kennis delen, het was mij op het lijf geschreven.

“Na mijn studie Geologie in Utrecht kwam ik in de toen nog prille IT-wereld terecht. Dat was minder verrassend dan het misschien klinkt: bijna de helft van mijn jaargenoten vond een bestaan in de automatisering. Mijn liefde voor fotografie – ik behaalde tijdens mijn studie het fotovakdiploma aan de Fotovakschool in Apeldoorn – leidde naar mijn eerste werkgever, Kodak.

Daar begon ook mijn samenwerking met Jan Doedens, nu secretaris in het

Trainen deed ik trouwens niet alleen achter een bureau. Jarelang was ik ook zweefvlieg instructeur op vliegbasis Volkel – driedimensionaal lesgeven dus. De combinatie van techniek, communicatie en plezier in opleiden heb ik altijd gekoesterd.

Leren stopt nooit

Ook in mijn vrijwilligerswerk komt communicatie steeds terug. In het Hospice Krommerijnstreek in Houten begon ik na mijn pensioen als kookvrijwilliger. Uiteindelijk vervulde ik daar in het bestuur de rol van PR en Communicatie. Het was mooi om te zien hoe je door verhalen te delen en verbindingen te leggen een gemeenschap kunt versterken.

Die ervaring neem ik nu mee naar Studiekringen50plus. Het is een omgeving waar nieuwsgierigheid wordt gestimuleerd, waar ervaring en frisse ideeën samenkomen, en waar iedereen welkom is om mee te doen. Als bestuurslid PR en Communicatie wil ik bijdragen aan een levendige gemeenschap, waarin we elkaar blijven inspireren, verrassen en steunen.

Mijn wens? Dat we samen blijven leren, lachen en genieten. Want leren stopt nooit en nieuwsgierigheid houdt ons jong.”

Nieuw in het bestuur (2)

Peter van Amsterdam: op zoek naar meer dynamiek

“Er was een verzoek om in het Platform te komen en het werd tijd om meer dynamiek aan mijn leven toe te voegen.” Vanaf eind augustus is Peter van Amsterdam bestuurslid-penningmeester van Studiekringen50plus. De wereld van de studiekringen is Peter niet onbekend: hij is deelnemer van de kring Noordwijk en van kring Studiebol in Lisse.

Peter van Amsterdam is deelnemer van twee studiekringen

Drie jaar geleden ging Peter (69) met pensioen na een loopbaan die op 20-jarige leeftijd begon bij Philips-Duphar, toen nog een tak van Philips die farmaceutische producten vervaardigde met vestigingen in binnen- en buitenland. Hij zou zijn werkzame leven in de wereld van farmacie blijven, maar in veel hoedanigheden.

Zijn cv meldt onder andere een master Scheikunde, diverse functies in de bioanalyse en hij werd bioanalyticus/klinisch farmacoloog. Hij werd ook

ondernemingsraadvoorzitter, bestuurslid van een Europese brancheorganisatie, gaf lezingen, was (co)auteur van veel artikelen en recensent voor enkele vaktijdschriften.

Na dit drukke werkzaam leven was het moment nog niet aangebroken om te beginnen met een rustig pensioenbestaan. “Ik vond nu tijd om cursussen op universitair niveau te volgen over kunst, mythologie en architectuur. En tijd om te genieten van meerdere langere en kortere vakantie-reizen.”

‘Er gaan veranderingen komen’

De tijd die overblijft besteedt Peter aan hobby's als strips lezen, science fiction, koken en whiskey proeven. En inmiddels is hij dus studieringdeelnemer (twee keer) en penningmeester van de landelijke koepel. Bovenal is Peter al 50 jaar partner van "mijn meisje" en vader van twee zonen.

Hoe ziet hij de toekomst van de studieringen? Verdere groei, zegt Peter. Het worden in elk geval boeiende tijden nu de organisatie een nieuwe koers inslaat. "Er gaan veranderingen komen. Ik heb geen idee hoe wat en wanneer. Maar het zou zo maar kunnen dat er meer samenwerking komt met organisaties met enigszins overlappende activiteiten."

Cor Snijders

Presentatie-onderwerpen gevraagd

We zijn met veertien deelnemers in onze kring en dat aantal is de laatste maanden flink toegenomen. Dat betekent dat degene die voorzitter flink moet opletten. Een onderwerp kan zo uit de hand lopen en dan moet er echt worden ingegrepen.

Als we de lijst met geplande onderwerpen bekijken slaat de schrik ons om het hart. Nog één presentatie en dan gaapt er een vreselijk groot gat. Bert die altijd het voortouw neemt, maakt het nog maar een keer aanhangig: mensen, asjeblijft, hebben jullie nog iets? Twee deelnemers steken hun vinger op, hun namen worden gretig genoteerd. Over een paar weken zijn zij ook aan de beurt geweest, en als het daarbij zo blijft ...

Ja, een presentatie draai je maar niet zo in elkaar. Het betekent materiaal verzamelen, een tekst schrijven, afbeeldingen hier en daar van internet plukken of uit een boek scannen. En welk onderwerp moet je nemen? Na zo'n oproep van Bert volgt altijd een gedempt gegons. De deelnemers die al langer bij de kring zitten piekeren over een nieuw onderwerp. Mensen die er later bij zijn gekomen weten zo snel niets. Het kan van alles zijn, zegt Bert. Iets dat je hebt gezien, een hobby, iets bijzonders waarover je laatst sprak met je buurman, alles.

En daarna gaan we over tot de orde van de dag. De actualiteiten zijn aan de beurt en die zorgen altijd wel voor enige discussie. En voor je het weet is het alweer half vier en gaat iedereen weer naar huis.

Cor Snijders is deelnemer van Studiekring De Maten in Apeldoorn

---

Betrouwbare Bronnen

Podcast die actueel én tijdloos is

door Evert Kooij

In de nieuwsbrief van [januari 2024](#) gaven we een luistertip voor de podcast **Betrouwbare Bronnen** van de politieke duiders Jaap Jansen en Pieter Gerrit Kroeger. Eind april kwam aflevering 500 online. Het had aanleiding voor een feestje kunnen zijn, maar zonder enige ophef werkten de makers gewoon door aan afleveringen 501. Hier laten we deze mijlpaal níet onopgemerkt voorbijgaan.

Jaap Jansen (links) GP Kroeger (archief Betrouwbare Bronnen)

Nummer 500 ging over Johan de Wit met als aanleiding de vierhonderdste geboortedag van de vermoorde raadspensionaris. De aflevering is exemplarisch voor [Betrouwbare Bronnen](#): een podcast waarin actuele onderwerpen vooral vanuit historisch perspectief worden besproken met een hoog informatiegehalte en

op een toegankelijke manier gebracht. In bijna alle gevallen zijn het politieke thema's, zowel Haags als internationaal. Of zoals de makers zeggen: we koppelen Nederlands beleid aan Europese en internationale ontwikkelingen.

Minstens anderhalf uur

Wie de jubileum aflevering heeft gehoord is ineens weer heel wat wijzer over de Johan de Wit (en zijn broer Cornelis), maar verneemt ook overeenkomsten tussen toen en nu. De onderwerpen zijn zowel actueel als in grote mate tijdloos. De kop boven het artikel van anderhalf jaar geleden was dan ook *BB: Podcast die na drie jaar nog actueel is*.

BB vraagt veel van zijn luisteraars, afleveringen duren minstens anderhalf uur en niet zelden naderen ze de twee uur. Maar je krijgt er veel voor terug, vooral dankzij de grote feitenkennis van Pieter Gerrit Kroeger (die meestal PG wordt genoemd) en zijn analyses over heden en verleden. Hij kent zowel het Binnenhof als Brussel als zijn broekzak en dat is te horen. PG was parlementair assistent van het CDA en werd later persoonlijk adviseur van de bewindslieden op het ministerie van Onderwijs. Later werkte hij voor de Europese Commissie in de jaren dat Jacques Delors daar voorzitter van was.

Presentator/host Jaap Jansen is in Den Haag ook een bekend gezicht. Hij is al een werkzaam leven lang journalist in en rond het Binnenhof. Meestal zit hij met alleen PG in de studio, soms is er een gast. Al de inmiddels meer dan 525 afleveringen zijn terug te luisteren.

Bron voor bijdragen in studiekkring

Mijn kennismaking met BB was eind 2021 met de 250ste aflevering over het supergeheime bezoek van veiligheidsadviseur Henry Kissinger aan China. PG vertelde (als de geschiedenisleraar die je altijd had willen hebben) over de reis naar en het verblijf van de latere minister in China, met tal van smakelijke details.

Het was een jongensboekverhaal over een gebeurtenis met grote historische betekenis. Dat bleek een jaar later toen dankzij wegbereider Kissinger president Nixon China bezocht. Ik heb er in de actualiteitenronde van mijn studiekkring over verteld. Maar ik had de podcast ook kunnen gebruiken als basis voor een presentatie van een uur zoals dat voor veel van de afleveringen geldt. Om een indruk van Betrouwbare Bronnen te geven hier mijn nogal willekeurige top 10 van recente BB's:

525 Wat Brainport Eindhoven ons leert

521 Hoe saaiër de politiek, hoe gelukkiger het land

519 Thomas Jefferson, geestelijk vader van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring
513 Geschiedenis van de Amerikaanse strijdkrachten
510 Brezjnev, Poetin en hun rampzalige oorlogen
506 Waarom paus Leo XIV zich spiegelt aan Leo XIII
503 Duitsland maakt een nieuwe start met bondskanselier Friedrich Merz
498 Gustav Mahler en zijn tweede stad Amsterdam
496 De paradoxen van Giorgia Meloni
488 Het Congres van Wenen als briljant machtsspel

Informatie over Betrouwbare Bronnen op de [website](#) van de podcast. Afleveringen zijn te beluisteren via alle podcast apps.

Brief Platform aan studiekringen

Aan: de Studiekringen50plus
Van: het bestuur Platform Studiekringen50plus
Datum: 28 augustus 2025
*Onderwerp: **toekomst Studiekringen***

Introductie

In onze brief van 20 februari jl. hebben wij de ontwikkeling van de studiekringen geschetst en een aantal voorstellen gepresenteerd met het oog op de toekomst. Afsluitend hebben wij een aantal vragen voorgelegd. Vragen waarop uitgebreid – waarvoor dank – is gereageerd. Liefst 87 kringen van de 128 hebben een reactie aan het papier toevertrouwd en vanuit 32 kringen hebben 44 deelnemers in 5 regionale bijeenkomsten een bijdrage geleverd. Cijfers om trots op te zijn. Overigens is het aantal kringen van 128 – het aantal op het moment van de eerste brief – inmiddels gegroeid tot 149. Met de constatering in die brief, dat ‘de groei erin zit’ is niks te veel gezegd.

De reacties zijn een palet van uiteenlopende opvattingen. Gegeven de autonomie van de kringen is dat niet verbazingwekkend. Reacties waar we als

Platform wat mee kunnen. Daar waar reacties in elkaars verlengde liggen versterken ze elkaar en waar ze tegenovergesteld zijn, zijn keuzes onvermijdelijk. Het zoveel mogelijk rekening houden met de reacties laat onverlet de noodzaak een consistente lijn uit te zetten.

In het kader van de reacties is er ook gehoor gegeven aan de dringende oproep het Platform te komen versterken. Vier kringleden willen op landelijk niveau een bijdrage leveren en vanuit dertien kringen is er animo op regionaal niveau activiteiten te ontwikkelen. Een resultaat waar we verder mee kunnen en dat ook in het onderstaande plan van aanpak is verwerkt.

Kortom: wij zijn content met het meedenken van de kringen over de uit te zetten koers en bereidheid aan de uitwerking daarvan een actieve bijdrage te leveren. Voldoende munitie om – zoals in de brief van 20 februari jl. aangegeven – een definitief plan van aanpak op te stellen en er voortvarend uitvoering aan te geven.

Plan van aanpak

In het plan van aanpak volgen we de opzet van de eerste brief en de op basis daarvan gestelde vragen.

Ambities

De groeiambitie – in zoveel mogelijk plaatsen een studiering – wordt op een enkele uitzondering na breed gedeeld. Uitgangspunt daarbij is en blijft dat kringen autonoom zijn en op eigen benen moeten kunnen staan. De intensieve start van kringen, waarover later meer, heeft dat ook als doel. Dat garandeert ook dat een kring, niet zoals door sommigen wordt gevreesd, zijn oren moet laten hangen naar het Platform.

Bibliotheek van cruciaal belang

De bibliotheek is voor veel studieringen van cruciaal belang. Waar in reacties wordt getwijfeld aan de opvatting van het Platform daarover, is dat een misverstand. De bibliotheek als ‘hoeder van een leven lang leren’ is waar dat kan de thuisbasis van een 2 studiering. Belangrijk in het concept is de grondige voorbereiding en start van een kring. Het organiseren – meestal vanuit de bibliotheek – van een informatiebijeenkomst, de start door een begeleider en

ondersteuning van een starter vanuit het Platform blijken een goede basis voor het op eigen kracht functioneren van een kring.

De begeleider vanuit de bibliotheek blijft beschikbaar, maar afhankelijk van de lokale situatie wordt die rol verschillend ingevuld, variërend van regelmatig contact tot het op afroep beschikbaar zijn. De begeleider kan ook vanuit dezelfde bibliotheek meerdere studiekringen opzetten.

Platform en bibliotheken: partners

De rol van het Platform en die van de bibliotheken liggen in elkaars verlengde en zijn niet, zoals sommige kringen het uit de brief hebben gelezen, concurrerend. Het Platform is – conform de nadrukkelijke wens van de bibliotheken – ‘eigenaar en drager’ van het concept van Studiekringen50plus en daarmee eerstverantwoordelijke voor de ontwikkeling, uitbouw en borging van de studiekringen. Het Platform neemt de training van begeleiders voor zijn rekening en de starter vanuit het Platform verzorgt met de begeleider de eerste drie bijeenkomsten. De ervaring leert dat een goede start bepalend is voor een succesvolle kring en dat de daarvoor ontwikkelde methodiek structuur geeft aan de kring en de bijeenkomsten. Problemen in sommige kringen ontstaan veelal door het loslaten van die structuur.

Het Platform is ook de partner van de bibliotheken op landelijk niveau. Voor de lokale bibliotheken is er een dekkend netwerk van provinciale ondersteuningsorganisaties. Deze organisaties hebben onderling een taakverdeling afgesproken voor specifieke thema's. Rijnbrink – de ondersteuningsorganisatie in Gelderland en Overijssel – behartigt de Studiekringen50plus. Paul Hulman – sinds april jl. de opvolger van Yvonne Sinkeldam – onderhoudt als senior-adviseur de relatie met het bibliotheekveld, zowel bestuurlijk als operationeel en is als adviseur van het Platform de verbindende schakel tussen beide. De verbinding met het bibliotheekveld is niet alleen van belang voor het stimuleren van bibliotheken om studiekringen op te zetten, maar ook voor de kwaliteitsontwikkeling en –borging van betekenis.

Regionale ontwikkeling

Niet alle studiekringen zijn gestart vanuit bibliotheken. Vanouds werden ook studiekringen opgezet door welzijnsorganisaties, mondjesmaat gebeurt dit nog steeds. Het afgelopen jaar was meest in het oog springend de pilot die is

uitgevoerd samen met KBO-Brabant, die heeft geresulteerd in 5 nieuwe kringen en die hopelijk vervolg gaat krijgen. Soms leidt een particulier initiatief tot een nieuwe kring. En dan zijn er natuurlijk de kringen die gestart worden vanuit een bestaande kring.

Op klankbordbijeenkomsten en in schriftelijke reacties is gesuggereerd actiever vanuit bestaande kringen in de regio nieuwe kringen op te zetten. Dat spreekt ons aan. Het sneeuwbaaleffect dat kan ontstaan, draagt bij aan een landelijk dekkend netwerk van studiekringen en versterkt de onderlinge relaties tussen kringen. Belangrijk is wel dat de grondige opstart van een kring gewaarborgd blijft. Een goed voorbereide informatiebijeenkomst en bij voldoende potentiële deelnemers drie eerste bijeenkomsten met een ervaren starter als begin van een nieuwe studiekring.

Het ligt voor de hand dat een initiatief nemende kring of lid van een kring contact zoekt met de bibliotheek voor het beleggen van een informatiebijeenkomst en, wanneer die daartoe niet in de gelegenheid is, een ouderen-, welzijns- of zorgorganisatie daarvoor benadert. Een vereiste is – zo leren de afgelopen jaren – dat er lokaal een organisatie of initiatiefnemer moet zijn die gedurende het proces van het opzetten van een kring eerstverantwoordelijke en aanspreekpunt is.

Wij willen in de noordelijke provincies, waar de kringen nog dun gezaaid zijn, een pilot starten. Een te formeren werkgroep met leden vanuit enkele kringen, een vertegenwoordiger vanuit het Platform en zo mogelijk iemand van de provinciale ondersteuningsorganisatie maakt een concreet plan waarin de verschillende stappen worden uitgewerkt. Op basis daarvan wordt contact gelegd met bibliotheken en eventueel andere organisaties en de lokale publiciteit verzorgd. Bij voldoende belangstelling wordt een informatiebijeenkomst belegd en verkend of een kring kan worden opgestart. Gegeven de belangstelling vanuit verschillende kringen gaan wij met degenen die zich daarvoor hebben gemeld, bespreken of in andere regio's of provincies een vergelijkbare aanpak te realiseren is.

Platform: doorgaan op ingeslagen weg

Een centralistisch en bureaucratisch opererend Platform, daar zit niemand te wachten. Blijkbaar roept de behoefte aan versterking in personele en financiële

zin dat beeld op, maar dat is niet wat wij ambiëren. De beste waarborg daartegen is overigens de huidige structuur waarin elke kring autonoom is en op eigen benen staat. Gegeven de uiteenlopende waardering van de huidige activiteiten van het Platform, kiezen wij voor het doorgaan op de in de afgelopen paar jaar ingeslagen weg. Het Platform is een vrijwilligersbestuur en dat blijft zo (over een eventuele beroepskracht verderop in deze brief), maar uitbreiding is nodig gegeven het stimuleren van nieuwe kringen (meer dan de helft van de 133 lokale bibliotheken (met in totaal 800 vestigingen) hebben nog geen studiering), het – waar nodig – ondersteunen van bestaande kringen, het organiseren van de regiodagen en de public relations.

Niet elke kring heeft behoefte aan regiodagen, maar door kringen die wel belangstelling hebben, wordt het ermee stoppen als een gemis ervaren. Anders gezegd: er is behoefte om ermee door te gaan. Wel gaan wij nadenken over de opzet, gelet op de kosten van de huidige formule. In het verlengde van de regiodagen ligt het vanuit het Platform bijwonen van bijeenkomsten van kringen die dat op prijs stellen. In de afgelopen jaren is gebleken dat ook dat wordt gewaardeerd en als nuttig ervaren.

Wat de public relations betreft willen wij de website informatiever en beter toegankelijk maken en de Nieuwsbrief meer het karakter van ‘verenigingsnieuws’ geven, ook over regionale ontwikkelingen. Ook moeten beide beter op elkaar worden afgestemd. Externe publiciteit is op lokaal niveau zeker zinvol (bijvoorbeeld jaarberichten van kringen in huis aan huisbladen) en zal bij een regionale aanpak ook vanuit het Platform worden ondersteund. Brede publiciteit zoeken lijkt ons alleen zinvol wanneer het een concreet doel heeft en er voldoende capaciteit is voor de follow up.

Beschikbare capaciteit

Zoals gezegd blijft het Platform een vrijwilligersbestuur, maar om de groei bij te houden, de activiteiten adequaat uit te voeren en de continuïteit te borgen is uitbreiding noodzaak. De oproep daartoe heeft geresulteerd in het vervullen van de vacatures van penningmeester en bestuurslid Communicatie en PR. Met nog enkele belangstellenden wordt overlegd over hun mogelijk bijdrage aan de activiteiten van het Platform en ook nu zijn kringleden die een bijdrage willen leveren zeer welkom.

De in de brief van februari jl. opgevoerde beroepskracht is niet bedoeld als betaalde kracht in dienst van het Platform. Terecht wordt in reacties gewezen op de verantwoordelijkheden en niet geringe werkzaamheden als werkgever. Wat beoogd wordt, is dat vanuit de bibliotheekwereld capaciteit beschikbaar komt om de Studiekring50plus-formule kwalitatief en kwantitatief uit te bouwen en in dat kader het Platform te faciliteren. Promotie van Studiekringen50plus naar bibliotheken die nog geen studiekring hebben zal ook een aandachtspunt zijn. De verkenning – waarover is gesproken – onder leiding van Rijnbink is nog niet afgerond en in hoeverre dat resulteert in de beschikbaarheid van een parttime beroepskracht met bijbehorende financiering is nog onduidelijk.

Financiën

Nut en noodzaak van het financieel ondersteunen van het Platform met een jaarlijkse bijdrage van € 10,-- wordt door kringen en ook daarbinnen verschillend beoordeeld. Voldoende reden voor ons om af te zien van een verplichte bijdrage. Zoals eerder uitgelegd is subsidiëring voor lopende exploitatiekosten van het Platform geen reële optie. Het Platform maakt kosten voor het uitvoeren van de activiteiten. Reiskosten zijn een belangrijke post, maar ook regiodagen, de Nieuwsbrief en de website brengen kosten met zich mee.

Daarom gaan wij aan alle kringleden jaarlijks € 10,-- vragen als vrijwillige bijdrage. Om de administratieve lasten daarvoor te beperken, is het voor de hand liggend dat de penningmeester aan de contactpersonen van de kringen een brief mailt met het verzoek om de bijdrage, met de vraag deze door te sturen naar de leden van de eigen kring. Afhankelijk van het financiële resultaat kan het Platform meer of minder van het plan van aanpak uitvoeren. Om in 2026 tijdig zicht te hebben op het beschikbare budget zal de penningmeester in oktober 2025 de betreffende brief voor de bijdrage 2026 aan de contactpersonen mailen waarin de leden wordt gevraagd voor 1 januari 2026 de bijdrage over te schrijven op de bankrekening van het Platform.

Uiteraard hoort bij het invoeren van een vrijwillige bijdrage rekening en verantwoording. Uitgaande van de hiervoor genoemde planning zullen wij in de Nieuwsbrief van januari 2026 op basis van de opbrengst een begroting

presenteren en in februari 2027 een financiële verantwoording. Ook zal gevraagd worden of vanuit de kringen een drietal leden bereid zijn een kascommissie te vormen, zodat in de controle van de financiën wordt voorzien. Op basis van de ervaringen in 2026 kan de opzet worden aangepast met als uitgangspunt dat de aanpak de minste lasten met zich meebrengt.

Tot slot

In enkele reacties worden suggesties gedaan om de naam 'Studiekring' te wijzigen, omdat die geïnteresseerden zou kunnen afschrikken. Dat laatste komt inderdaad voor maar enige uitleg neemt de aarzeling doorgaans snel weg. Het is ook een mooie kapstok om duidelijk te maken dat een studiekring geen koffieclubje is. Wij denken dat het niet verstandig is naar een andere naam op zoek te gaan. De kans dat het een naam wordt die voor iedereen de lading dekt is klein en een naamsverandering doorvoeren is een kostbaar traject dat tijd en energie vergt om de naamsbekendheid weer op peil te krijgen.

Daar komt bij dat studiekringen lokaal een eigen naam kunnen kiezen en een aantal kringen heeft dat ook gedaan. Zoals in de introductie van deze brief gesteld, zijn we heel content met het meedenken van de kringen en de geleverde inbrengen en gaan we voortvarend met de uitvoering van het plan van aanpak aan de slag.

Met hartelijke groet, het bestuur Platform Studiekringen50plus,

Jan Doedens, secretaris

Wim Heijser, voorzitter

Ervaringen uit je studiekring via onze nieuwsbrief met andere kringen delen? Of heb je tips of inspiratie voor andere kringen? Laat het de redactie weten via: <mailto:info@studiekringen50plus.nl>. Wil je je aan- of afmelden voor deze nieuwsbrief? Stuur dan een e-mail met aanmelden of afmelden naar info@studiekringen50plus.nl.
